

BIBELSKE AFHANDLINGER

Av prof. Carl Paul Caspari

XI. Evangeliet paa Søndag efter Nytaar,
Matth. 2, 19 - 23.

Christiania, 1884.

I. Hvorledes og hvorfor Jesus, født i Bethlehem i Judæa, kom til at vokse op i Nazareth i Galilæa, eller hvorfor og hvorledes Jesus af Bethlehem, Bethlehemiten, blev til Jesus af Nazareth, Nazareneren, - dette er Summen af, hvad Matthæus beretter os i det andet Kapitel af sin Bog.

Hvad der i dette Kapitel gaar forud for Evangeliet paa Søndag efter Nytaar, taler om, hvorledes og hvorfor Jesus ikke *forblev* i Bethlehem; Evangeliet selv taler om, hvorledes og hvorfor han ikke *kom tilbage* til sin Fødeby, men blev bragt til Nazareth og opfødt her.

Bethlehem og *Nazareth*, om disse to Stæder dreier Matthæus-Evangeliets andet Kapitel sig. Bethlehem er Udgangspunktet i det, Nazareth Maalet. Vi kunne give det Overskriften : *Fra Bethlehem over Ægypten til Nazareth*.

Herved ligger Hovedvægten ikke paa Bethlehem, men paa Nazareth. Hin Stad indtager en underordnet Stilling, denne er overordnet.

Matthæus har i Slutningen af det første Kapitel berettet om, hvorledes Jesus i Overensstemmelse med Herrens Ord ved Profeten Jesaias blev født af en Jomfru. I Begyndelsen af det andet skulde han nu have berettet om, hvorledes han i Overensstemmelse med Michas Profeti blev født i Bethlehem. Men han *gjør* det ikke. Først Lukas fortæller Historien om Jesu Fødsel i Davids Stad, Matthæus forudsætter, at hans Læsere kjende, hvad Lukas fortæller. ”Men der Jesus var født i Bethlehem i Judæa”, siger han. Og Michas Spaadom anføres af ham ikke direkte i Forbindelse med en Beretning om Jesu Fødsel; han indetter den i sin Beretning om de østerlandske Visers Komme til Jerusalem. Med at fortælle denne Begivenhed begynder han Kapitlet, fordi den blev den første Foranledning til, at Jesusbarnet ikke kunde forblive i Bethlehem; og ligefra det Øieblik af, da han begynder at fortælle den, forfølger han ikke noget andet Maal end det, at vise, først hvorledes og hvorfor Jesus maatte bort fra sin Fødeby, og siden, hvorledes og hvorfor han ikke kunde vende tilbage til den, men maatte bringes til Nazareth.

Men hvorfor *gjør* nu Evangelisten dette?

For at give sine første Læsere, Kristne af det jødiske Folk, Forsvarsvaaben i Hænderne mod deres vantro Landsmænd, der idelig holdt dem imøde, at Jesus af Nazareth ikke kunde være den af Profeterne forjættede Israels Frelser, fordi han var fra *Nazareth*, den

ringe, ubekjendte, foragtede Stad i det foragtede Galilæa, fordi han var opvokset der og kommet derfra, saa han almindelig, ogsaa af sine Egne, kaldtes Jesus af Nazareth eller Nazareneren. Hvor havde nogen Profet talt om, at Messias skulde komme fra Galilæa? Og hvad Godt for Israel kunde overhovedet komme fra en Stad, som Nazareth? Paa denne Tale skulde de Jødekristne kunne svare, at det for det Første var Israels egen Skyld, at den forøvrigt i Overensstemmelse med Profetien i Bethlehem fødte Jesus kom til at blive opdragen i Nazareth og til at gaa ud fra denne Stad, og at for det Andet det, at Jesus var en Nazarener, saa langt fra at taleimod, at han var den forjættede Messias, just omvendt vidnede for, at han var det. At Jesus ikke kom til at blive opfødt i Bethlehem, idethan i sin første Barndom maatte forlade denne Stad og ikke kunde komme tilbage til den, deri vare nærmest de paa hans Fødsels- og i hans Barndomstid regjerende jødiske Konger, Herodes og hans Søn Archelaus, Skyld. Men at disse Konger, Idumæere og dertil romerske Vasaller og som saadanne Romerherredømmets Repræsentanter, regjerede over Israel, deri var atter Pagtesfolkets Frafald fra Herren Skyld. Dette Frafald havde gjort, at hin Israels Velsignelse over Jakob : ”Vær en Herre over dine Brødre ” var bleven forvandlet til sin Modsætning, til at Esau var bleven en Herre over Jakob. Og at Jesus var bleven en Nazarener, det var skeet for at fuldkomme Profeternes Udsagn, efter hvilke han skulde kaldes saa. Herodes og Archelaus havde ved at forhindre, at Jesus opvokste i Davids Stad og gik ud fra den, uden at vide og ville det maattet udføre Herrens ved Profeterne forudforkyndte Raadslutning, hvorefter Messias vistnok skulde blive født i Bethlehem, men opvokse ikke der, men i Nazareth.

Evangeliet paa første Søndag efter Nytaar bestaar af to smaa Afsnit, hvoraf ethvert indeholder en Henvisning til en Profeti, som var bleven opfyldt ved, hvad Evangelisten har fortalt i det Foregaaende. Til den første Profeti bliver der kun hentydet i de Ord, hvormed Herrens Engel begrunder sin Opfordring til Josef om at drage tilbage til Israels Land med Jesusbarnet og dets Moder: ”*De ere døde, som søgte efter Barnets Liv*”. Den anden Profeti derimod bliver udtrykkelig anført : ”*Han skal kaldes en Nazarener*”. Denne var nemlig bleven udtalt af Profeterne i Ord, medens hin kun laa i gammeltestamentlige Kjendsgjæringer .med forbilledlig Karakter. Den anden Profeti er den vigtigere, den er Hovedprofetien i Afsnittet, ja i hele Kapitlet, den er Kapitlets Maal og Tyngdepunkt.

Matthæus begynder vort Evangelium med at fortælle om, at Herrens Engel efter Herodes's Død aabenbares for Josef i en Drøm og befalede ham at drage med Barnet og dets Moder tilbage til Israels Land. Ved en Aabenbarelse af samme Art havde Josef tidligere faaet den Befaling at flygte med dem til Ægypten, indtil Herrens Engel vilde sige ham til. Nu, efterat Forfølgeren var død, fik Josef af Engelen den lovede Tilsigelse. Tiden umiddelbart før og efter Jesu Fødsel og hans Barndoms Tid var fuld af Engleaabenbarelser. Himmelen rørtes, de himmelske Hærskarere kom i Bevægelse, de stege ned til Jorden og igjen op derfra, da *han* var ifærd med at komme og nylig var kommen, der var fra Himmelen og skulde blive Broen mellem den og Jorden, Menneskesønnen. Og tillige pege de mange Engleaabenbarelser, som møde os paa Matthæus-Evangeliets og Lukas-Evangeliets første Blade, hen paa, at vi der endnu befinde os paa den gammeltestamentlige Tids Omraade. Thi denne Tid var, ligesom de profetiske Aabenbarelsers, saaledes ogsaa Engleaabenbarelsernes Tid, medens Gud i den nytestamentlige Tid aabenbarede sig i Mennesket, i Menneskesønnen. Ved Engles Formidling blev Loven forordnet, den var det Ord, der blev talt ved Engle, og som ”Herrens Engel”, ”den Engel, i hvem hans Navn var”, og ”hans Ansigts Engel”, aabenbarede sig Ordet, som i Jesu blev Kjød, Sønnen, som i ham blev Menneske, for Patriarkerne, for Moses og Israel i Ørkenen og gennem hele den gammeltestamentlige

Tid. Det var som om Engleaabenbarelsene dengang, da begge Tider, den gamle og den nye, mødtes, endnu een Gang skulde gjøre sig gjældende i fuldt Maal.

Herrens Engel havde straks kunnet sige til Josef: ”Drag hen til Israels Land *til Galilæa*”. Men han nævner kun Israels Land. Først senere, efterat Josef havde hørt, at Archelaus regjerede i Judæa i sin Faders Sted, og ved denne Efterretning var bleven bange for at komme derhen, idet han antog, at Sønnen, der lignede Faderen i Mistænksomhed og Grusomhed, naar han fik høre om hans Flugt og Tilbagekomst, kunde falde paa at ville udføre mod Barnet, hvad der var mislykket for hans Fader, - først da gav Herrens Engel Josef i et nyt Drømmesyn den Befaling at gaa til Galilæas Egn, hvor den mindre grusomme Herodes Antipas regjerede. Hvorfor dette? Først og fremst, fordi Gud vilde lede Josef Skridt for Skridt, som han gjør med alle sine Hellige. Dernæst, fordi derved *det* kom til at træde skarpere frem, at den forbilledlige Spaadom, som laa i Profeten Hoseas's Ord om Israel: ”Fra Ægypten (til Israels Land) kaldte jeg min Søn”, var gaaen i Opfyldelse paa Jesus. Ligesom Israel, Guds Søn, var bleven kaldet fra Ægypten til Israels Land, saa blev ogsaa Jesus Guds Søn, den rette, sande Israel, kaldet fra hint Land til dette. Men fornemmelig skulde dog derved, at det Sted, hvorhen Josef skulde drage, først ved den anden Aabenbarelse blev nærmere angivet, *det* blive stillet i et klarere Lys, at Gud formedelst selve Jesu Fiender, Herodes og Archelaus, og gennemkrydsende Josefs kloge menneskelige Tanker, opfyldte de Spaadomme, hvori han havde forudforkyndt sit besluttede Raad, at hans Søn skulde blive opfødt i Nazareth i den dybeste Fornedrelse.

”*De ere døde*, som søgte efter Barnets Liv”, med disse Ord begrundet Engelen sin Opfordring til Josef. Det var kun Een, om hvem Evangelisten har sagt, baade at han søgte efter det, og at han var død, og paa hvis Død det ogsaa ved Josefs Tilbagereise til Israels Land alene kom an, Herodes. Alligevel bruger han Flertallet. Han gjør det, og han betjener sig overhovedet af de anførte Ord, fordi han vil pege hen paa, at, da Jesus vendte tilbage til Israels Land, efterat Herodes, som havde søgt at slaa ham ihjel, var død, opfyldtes derved 'en af det gamle Testaments forbilledlige Spaadomme. Denne Spaadom laa deri, at Moses i Midian, hvorhen han var flygtet, fordi Faraos søgte at slaa ham ihjel, efter Kongens og alle deres Død, som havde villet gjøre dette, af Herren fik den Befaling at drage tilbage til det Land som dengang var Israels Land, Ægypten. ”Gaa, vend tilbage til Ægypten”, saa sagde dengang Herren til Moses, ”thi alle de Mænd ere døde, som søgte efter dit Liv”. Moses, Israels Frelser fra Ægypten og den gamle Pagts Midler, var et Forbillede paa Jesus, Israels Frelser fra Synden og den nye Pagts Midler, om hvem Herren havde sagt til Moses: ”En Profet vil jeg opreise dem af dine Brødres Midte *ligesom dig*”. Ligesom Moses, der af Herren var udseet til at være sit Folks, Frelser fra Ægypternes Trælleaag, maatte flygte for Faraos fra sine Brødre til Midian og leve der i Udlændighed og efter Faraos Død blev kaldet tilbage til dem for at fuldføre den Gjerning, hvortil han var udseet, saaledes maatte ogsaa Jesus, der var udseet til at være sit Folks Frelser fra deres Synders Trælleaag, flygte for Herodes fra sine Brødre til Ægypten og leve der i Udlændighed, og blev han efter Herodes's Død kaldet tilbage til dem for at fuldføre den Gjerning, hvortil han var udseet.

Dog er der en Forskjel mellem Jesus og hans gammeltestamentlige Forbillede. Moses, hvem Herren, ham uafvidende, havde bestemt til at blive Israels Frelser, maatte flygte, fordi han, førend han blev kaldet dertil, i den Mening, at Gud skulde give hans Brødre Frelse ved hans Haand, havde slaaet en Egypter ihjel, som han saa mishandle en af dem. Jesus derimod, hvem Faderen havde bestemt til at være Israels og Verdens Frelser, han, der var undfangen af den Helligaand, og som ikke vidste af Synd, han maatte flygte uden

nogen sin egen Skyld, ene og alene fordi Herodes hadede ham som den forjættede Israels Konge, og altsaa for fremmed Skyld, for vor Skyld.

Josef adlyder Engelens Befaling og begiver sig paa Veien til Israels Land. Hans Agt var, som de Ord vise: ”Men der han hørte, at Archelaus regjerede i *Judæa*, frygtede han for at *komme derhen*”, at vende tilbage til Bethlehem i Judæa, hvor Jesus var bleven født, og hvor han, Josef, selv havde bosat sig og levet en Tid lang, vel noget over et Aar, hvilket sidste vi kunne slutte deraf, at Herodes ”lod ihjelslaa alle Drengbørn, som vare i Bethlehem og alle dets Egne, *fra to Aar og derunder*”. Jesu Forældre havde efter Lukas oprindelig boet i Nazareth. Keiser Augustus's Befaling førte dem henimod den Tid, da Maria skulde føde, til Bethlehem, og her fødte hun Jesus. Heri saa Josef Michas i Israel almindelig bekjendte Spaadom opfyldt. For nu at forhindre, at den store Opfyldelse blev fordunklet, g for at bevirke, at den ret klart kunde træde Israel imøde, besluttede han at flytte med Jesus og Maria fra Nazareth til Bethlehem. Muligens havde han dog allerede i Nazareth faaet den Tanke at flytte derhen, for at Jesus efter Spaadommen kunde blive født og opdragen i Davids Stad, men ikke vovet at udføre denne Tanke paa egen Haand og haabet g ventet paa, at Herren selv skulde føie det saa, at Jesus blev født i Bethlehem, i hvilket Tilfælde han vilde fæste Bo der, og muligens besluttede han, efterat Herren først havde aabnet en Udsigt til Opfyldelsen af hans Haab og Forventning og siden opfyldt dem, at ombytte Nazareth med Jesu Fødeby. Hvad enten nu hint eller dette har været Tilfældet, saa udførte han sin Beslutning. Men han fik kun Lov til for en Tid at bo i Bethlehem. Herodes's Efterstræbelser nødte ham til at forlade det og flygte til Ægypten, og da han efter Herodes's Død vilde vende tilbage til Davids Stad forhindrede Frygt for hans Efterfølger i Judæa ham heri. Josefs Tanker vare ikke Herrens Tanker. Herren vilde, at Jesus skulde blive opfødt i Nazareth, dels forat endnu en anden gammeltestamentlig Spaadom kunde blive opfyldt, som Josef ikke kjendte, dels forat kun de Israeliter skulde komme paa Troen paa Jesum, for hvis Øie hans ydre Ringhed ikke tilslørede hans indre Herlighed paa en uigjennemtrængelig Maade, thi han var sat ”Mange i Israel til Fald og til Opreisning og til et Tegn, som modsiges.”

Josef veg efter en guddommelig Befaling, som han midt i sin Tvivlraadighed fik i en Drøm, hen til Galilæas Egne. Her kunde - og skulde Barnet være fuldkommen sikkert for alle Efterstræbelser. Om Herren blot har nævnt Galilæa som det Sted, hvor Josef skulde vige hen, eller ogsaa Nazareth, fremgaar ikke ganske klart af Matthæus's Ord. Nævnte Gud *blot Galilæa*, saa valgte Josef Nazareth til Bopæl, fordi han og Maria tidligere havde boet der, og han nu saa, at han kun efter egne Tanker havde ombyttet denne Stad med Bethlehem. Evangelisten har da antydnet, om end kun svagt, at Josef og Maria oprindelig boede i Nazareth. Nævnte Gud *ogsaa Nazareth*, saa bestemte *han* denne Stad til den, hvori Jesus skulde vokse op, for at det skulde fuldkommes, som var sagt ved Profeterne, at Kristus skulde kaldes en Nazarener. Ogsaa i dette Tilfælde turde der i Matthæus's Ord forsaavidt ligge en Antydning af, at Josef og Maria tidligere havde boet i Nazareth, som Gud dog ikke vel kan have anvist dem en Stad til Bopæl, til hvilken de tidligere ikke havde staaet i nogetsomhelst Forhold, en Stad, der var dem aldeles fremmed. - At Matthæus ikke fortæller Noget om, at Josef og Maria tidligere havde boet i Nazareth, saa det ser ud, som om det har været ham ubekjendt, har sin Grund deri, at kun deres andet Ophold i Staden var af Betydning for ham, fordi det var ved og under dette, at den Spaadom fuldkommedes, at Jesus skulde kaldes en Nazarener. Matthæus's Formaal i det andet Kapitel af hans Evangelium er udelukkende det, at vise dette, og han forfølger dette sit Formaal paa det Strengeste, uden at se til Høire eller Venstre. Om Alt, hvad der ikke strengt vedkommer det, tier han, det er ligefrem ikke til for ham. Og han turde ogsaa

skrive, som han gjør, thi han skrev for Saadanne, der ikke vare ubekjendte, men velbekjendte med Jesu Liv, hvad han mere end een Gang giver tilkjende, f. Ex. i Begyndelsen af selve vort Kapitel, idet han her, som allerede tidligere sagt, ikke fortæller Jesu Fødsel i Bethlehem, men forudsætter, at Historien var hans Læsere bekjendt. - Medens Matthæus taler, som om Jesu Forældres tidligere Ophold i Nazareth havde været ham ubekjendt, taler omvendt Lukas, som om han ikke havde vidst Noget om Josefs Bosættelse i Bethlehem og Alt, hvad der tildrog sig imellem den og hans anden Bosættelse i Nazareth, idet han efterat have berettet om Marias Renselsesoffer og Jesusbarnets Fremstilling i Templet i Jerusalem, lader Josef og Maria vende tilbage til Nazareth. Han gjør dette, fordi det, som Matthæus fortæller i det andet Kapitel af sit Evangelium, i Forhold til Jesu Forældres tidligere og især senere Ophold i Nazareth kun havde været en kort, forbigaaende Episode, der var aldeles fremmed for det Formaal, som han forfølger paa sit Evangeliums første Blade med ligesaa stor Strengthed, som Matthæus forfølger sit i den tilsvarende Del af sin Bog, nemlig det Formaal, at meddele saadanne Begivenheder fra Tiden kort før og efter Jesu og hans Forløbers Fødsel, der paa en eller anden Maade vare forbundne med profetisk-evangeliske Taler om Begge, især om Jesus. {Begivenhederne i Matthæus-Evangeliets andet Kapitel ligge hos Lukas enten mellem de Ord : ”Og der de havde fuldkommet alle Ting efter Herrens Lov” og de Ord: ”droge de tilbage til Galilæa, til sin Stad Nazareth”, eller ogsaa, og vel bedre, imellem disse sidste Ord og de Ord: ”Men Barnet voksede og blev stærkt i Aanden”.)

Josef valgte Nazareth til sin Bopæl, eller Herren befalede ham at gjøre dette, *forat det skulde fuldkommes, som var sagt ved Profeterne, at Messias skulde kaldes en Nazarener.*

Men hvor havde nu Profeterne sagt dette? Og hvorledes blev det, som de havde sagt om Messias's Opvækst, opfyldt paa Jesus derved, at han voksede op i Nazareth?

Det er en Profeternes Lære, at der imellem deres Tid og den Tid, da Messias skulde optræde, skulde ligge en Doms- og Fornedrelsestid baade for Israel og for Davids Hus. Begge skulde, for sin Synds Skyld blive givne til Pris for sine Fiender. Israel skulde komme under Verdensrigets Herredømme, og Davids Hus skulde miste sit Herredømme over Israel og synke tilbage i den Tilstand, hvori det havde været før David, ja i en endnu langt ringere. Dette lære f. Ex. Micha og Jesaias, hin, naar han siger: ”Nu, hvorfor opløfter du Skrig? er ingen Konge i dig, eller er din Raadgiver omkommen, siden Smerte som den Fødendes har betaget dig? Vrid dig og lid Veer, Zions Datter, som den Fødende; thi nu skal du gaa ud af Staden og bo paa Marken og komme indtil Babel”, og: ”Derfor skal han hengive dem (Israeliterne) indtil den Tid, hun, som skal føde (Messias's Moder), har født (Messias)”, og Jesaias, naar han lader Messias udgaa af Isais (Davids Faders) athugne Stamme, af hans Stub. Allerede af disse og lignende Spaadomme fremgaar det, at Messias efter Profeterne skulde fødes og opvokse i Ringhed. Men de forkyndte ogsaa dette ligefrem. Micha siger, at Messias skal fødes, ikke i Jerusalem, den store, glimrende Hovedstad, og i kongelig Purpur, men, lig David og som den anden David, i det lille, uanseelige Bethlehem. Jesaias siger: ”Og der skal udgaa et Skud fra Isaias Stub, og en Kvist fra hans Rødder skal bære Frugt”, og: ”Han (Herrens Tjener. Messias) skjødop som en Kvist for hans (Herrens) Ansigt og som et Rodskud af .tør Jord, han havde ingen Skikkelse og ingen Herlighed.” Og Ezechiel siger: ”Da (naar det nuværende davidiske Kongedømme er faldet) vil jeg tage af den høie Ceders (den davidiske Æts) Krone og sætte, af dens øverste Kviste vil jeg afbryde et spædt Skud, og jeg vil plante det paa et høit kneisende Bjerg. Paa Israels høie Bjerg vil jeg plante det, og det skal bære Grene og frembringe Frugt og blive til en herlig Ceder, og alleslags Fugle, alt Bevinget, skulle bo under det, i dets Grenes Skygge skulle de bo. Og alle Markens Træer skulle fornemme, at

jeg, Herren, gjør et høit Træ lavt og et lavt Træ høit, et friskt Træ tørt og et tørt Træ grønt." Ogsaa saadanne profetiske Ord, som det af Jeremias : "Se, Dage komme, siger Herren, da vil jeg opreise David en retfærdig Spire", og de af Sacharias : "Se, jeg lader min Tjener *Spire* komme" og: "Se en Mand, *Spire* er hans Navn, og fra sit Sted skal han spire frem, og han skal bygge Herrens Tempel", - ogsaa saadanne Ord høre herhid, omend i dem Messias nærmest blot er betegnet som en Davids Ætling. Thi de maa betragtes i de andre profetiske Ords Lys, idet deres Ophavsmænd havde disse for Øie, hvorfor "Davids Spire", Manden med Navnet "Spire" stod for dem som en i Begyndelsen svag og ringe Person. Det er nu alle de anførte profetiske Udsagn, Matthæus sigter til i de Ord, hvormed han slutter vort Evangelium. Men i Særdeleshed er det dog to af dem, det første af Jesaias og det sidste af Sacharias, han tænker paa, thi i hint er det samme hebraiske Ord brugt om Messias, som var Nazareths egentlige Navn, *Nezer*, Skud, og i dette heder det, at Messias's *Navn* skal være Spire".

Hvad Jesaias og Ezechiël, Jeremias og Sacharias havde spaaet om Messias paa de angivne Steder, vilde ogsaa være blevet opfyldt paa Jesus, hvis Nazareth havde havt et andet Navn, eller hvis Jesus var bleven opfødt i en anden ringe By, ja endog hvis han var bleven opfødt i Jerusalem i Armod og Ringhed, ligesom Sacharias's Spaadom: "Se, din Konge kommer til dig, retfærdig er han og frelst, elendig og ridende paa et Asen og paa Asenindens Føl. ogsaa vilde være bleven opfyldt paa ham, hvis han ikke var redet ind i Jerusalem siddende paa et ungt Asen, med hvilket Aseninden fulgte. Men ligesom Jesus opfyldte Sacharias's Ord ogsaa efter Bogstavet, idet de ogsaa skulde blive opfyldte efter det, forat Israel ret levende skulde mindes om dem, og forat den Tanke, der var udtalt i dem, at Messias skulde komme til Zion i Ringhed og Sagtmodighed som en Fredens Konge, skulde træde Folket imøde i et symbolsk Billede eller ligesom blive malet det for Øine og derved gjøre et dybere Indtryk paa dets Hjerte, - saa gjorde ogsaa Gud i lignende Hensigt, med Profeternes Spaadomme om, at Messias i Begyndelsen skulde være en spæd Kvist, et lavt og tørt Træ, at han skulde skyde op som en Kvist og et Rodskud af tør Jord, at han skulde udgaa som et Skud fra Isai's Stub, og at han skulde kaldes (en ringe) Spire. Han opfyldte disse Spaadomme - i Overensstemmelse med hvad han havde villet gjøre, dengang han havde ladet dem udtale - ogsaa bogstavelig, forsaavidt som han ikke blot lod Jesus blive født af Davids Æt paa en Tid, da den var vendt tilbage til sin tidligere private Stilling, ja sunket ned i Ringhedens og Armodens Dunkelhed, ei heller blot lod ham vokse op i en ringe uanseelig Stad, men lod ham blive opfødt i en Stad af denne Art, der tillige bar et Navn, som betegnede den som ringe og uanseelig og lignede de Ord, hvormed Profeterne havde betegnet Messias der, hvor de havde fremstillet ham som en i Begyndelsen ringe Person, ja faldt sammen med det Ord, hvormed Jesaias havde betegnet ham paa det ene af de to Steder, hvor han havde talt om hans Ringhed i Begyndelsen. Nazareth, den Stad, som var saa ringe, at den hverken bliver nævnt i det gamle Testamentes Skrifter eller af Josefus, og som af sin Ringhed havde faaet Navnet *Nezer*, Skud, og den fornedrede Messias, som Jesaias paa Grund af hans Ringhed i Begyndelsen havde betegnet som *Nezer*, Skud, og om hvem Sacharias havde sagt, at han skulde kaldes (en ringe) Spire, disse to hørte sammen; og Jesu Opvækst i Nazareth gjorde paa engang det Ringhedens Præg, som han ogsaa ellers bar, fuldkomment og lod dette Præg komme paa det Klareste tilsyne. Hertil bidrog endnu det, at Josef og Maria allerede tidligere havde boet i Nazareth, en Omstændighed, hvori den davidiske Æt's dybe Fornedrelse paa den Tid, Messias skulde fødes af den, mere end i noget Andet traadte for Dagen, og som tillige dannede Grundvolden for og Forberedelsen til Opfyldelsen af den Spaadom, at Jesus skulde kaldes en Nazarener.

Jesus blev, efter Profetien, født i Bethlehem, men opvokste, ligeledes efter Profetien, i Nazareth. Heri fandt en Nedstigen Sted. Nazareth var ligesom det potenserede Bethlehem. tied Bethlehem var dog endnu nogen Glands, thi her var jo David født, men ved Nazareth var ingen, slet ingen Glands, ja det Modsatte af Glands. Det lignede heri ham, om hvem Jesaias siger : ”Han havde ingen Skikkelse og Herlighed. Ja, Jesus og Nazareth, de hørte uadskillelig sammen.

II. Evangeliet paa første Søndag efter Nytaar fremstiller for os *Kristi Livs Vilkaar i hans Kjøds Dage før hans Lidelsestid.*

Disse Vilkaar kunne betegnes med de Ord: *Frelst fra Efterstræbelser og sikker for dem, men levende i Forborgenhed, i Ringhed, i Fornedrelse.*

Hvad der hændte Barnet, var et Forvarsel for, hvad der Gang efter Gang og paa forskjellig Maade skulde hænde Manden under hans Frelservirksomhed indtil hans Lidelses Begyndelse.

Vi se Jesus efter en Virksomhed af otte Maaneder forlade Judæa og drage hen til Galilæa for at undgaa Jødernes Efterstræbelser og virke i Egnene omkring Genezarets Sø, vistnok i Sikkerhed, men i en foragtet Afkrog af det israelitiske Land, - som det maatte synes lidet overensstemmende med, at han skulde være den forjættede Messias, næsten ligesaa lidet, som Jesu Opvækst i det obskure Nazareth havde stemt overens hermed. Vi se ham noget senere, efterat han havde gjort et Festbesøg i Jerusalem og under dette helbredet den Syge ved Bethesda Dam paa en Sabbat, paany drage omkring i Galilæa, og det i lange Tider, ”thi”, som det heder, ”han vilde ikke drage om i Judæa, fordi Jøderne - for hans formentlige Sabbatsbruds og Gudsbespottelses Skyld søgte at slaa ham ihjel.” I Galilæa var han sikker for dem, men til Gjengjæld maatte han der gjøre sine Gjerninger i Løndom. Han kunde i den langt borte fra Guds Folks aandelige Centralpunkt liggende, ringeagtede Provinds ikke aabenbare sig for Verden, hvad han dog - saa syntes det som Messias burde have gjort. Vi se ham endelig, da han omsider, henimod den Tid, da han skulde lide og dø, atter var dragen op til Jerusalem, tvende Gange for sin Sikkerheds Skyld forlade Staden og begive sig til afsidesliggende Egne, dunkle Steder, den ene Gang til Bethabara hinsides Jordan, hvor Johannes først havde døbt, og hvor Mange kom til at tro paa Jesum, medens man i Jerusalem havde villet stene ham, og den anden Gang til Egnen nærved Ørkenen til den lille Stad Efraim ikke langt fra Samarias Grændse. Og endog i Galilæa maatte Jesus for at undgaa fiendtlige Efterstræbelser . snart forlade en By og begive sig til Genezareths Søes Bred, snart, og det gjentagne Gange, vige bort fra Midtpunkterne, een Gang til et øde Sted hinsides

Søen, en anden Gang til Provindsens nordvestlige Udkant ved Grændsen af Tyrus's og Sidons Egne, ja til disse Egne selv, og en tredje Gang til Israels Lands nordøstlige Strøg.

At ved Jesusbarnet Gud var den Handlende, medens Manden Jesus handlede selv, gjør ingen væsentlig Forskjel; thi, hvergang Jesus unddrog sig en Fare, som truede hans Liv, gjorde han dette, fordi han ikke turde hengive det, førend hans Time var kommen, hvad han vidste endnu ikke var Tilfældet. Han handlede efter Guds Villie og i hans Sted ; Gud handlede i og ved ham. Ligesom ogsaa Frelseren ved at vige hen til Galilæa og drage omkring der, ”prædikende Rigets Evangelium og helbredende al Sygdom og al Skrøbelighed iblandt Folket”, ganske paa samme Vis opfyldte den Jesaias's Spaadom, at Messias skulde optræde og virke i Sebulons og Nafthalis ringeagtede Land, som Gud ved at lade Jesus vokse op i den foragtede galilæiske Stad Nazareth havde opfyldt det til hin Spaadom svarende profetiske Ord, at Messias skulde kaldes en Nazarener.

Først da Herrens Time, den Time, da han skulde lide, var kommen, mistede den Lov, som hidtil havde behersket hans Liv : ”frelst og sikker, men fornædret”, sin Gyldighed. Nu hedte det: ”ikke frelst og sikker, men alene fornædret”, og det først ret og fuldkomment, med den allerdybeste Fornædrelse, Korsets. Frelsen og Sikkerheden vare vistnok heller ikke borte, men de havde byttet Plads med Fornædrelsen, de laa bag den, den Frelse, som bestod deri, at Døden ikke kunde holde Herren, men maatte give ham tilbage, og den Sikkerhed, som bestod deri, at han blev borttrykket til et Sted, hvorhen ingen Fiende kunde komme, til Himmelen, til Gud og hans Throne.

Det er *for os*, at Kristus i sit Kjøds Dage, saa længe hans Time endnu ikke er kommen, paa den ene Side altid frelstes og levede i Sikkerhed og paa den anden Side maatte føre et Liv i Forborgenhed, Ringhed og Fornædrelse. Thi havde ikke det Første været Tilfældet, saa vilde vi i ham ikke have Profeten mægtig i Gjerning og Ord, ikke Profeten med det evige Livs Ord, og ved det Andet har han gjort Bod for vort Hovmod og efterladt os et fuldkomment Ydmyghedens Exempel til Efterfølgelse.

Det er vistnok hele det Jesu Fornædrelsesliv, der gik forud for hans Lidelse, som i disse to Henseender kommer i Betragtning, men særlig er dette dog Tilfældet med den Del deraf, som Matthæus omtaler eller snarere peger hen paa i Slutningen af vort Evangelium : Jesu ringe, forborgne Liv i Nazareth.

Vor Evangelist gaar, efterat han har fortalt, at Josef bosatte sig i Nazareth med Jesus og hans Moder, forat det skulde fuldkommes, som var sagt ved Profeterne, at Messias skulde kaldes en Nazarener, umiddelbart over til en Beretning om Johannes den Døbers Optræden og Virksomhed og om, hvorledes Jesus kom til ham fra Galilæa, fra Nazareth, for at døbes af ham. og hvad der hendte ved hans Daab, - Begivenheder, der vare adskilte fra Josefs Bosættelse i Nazareth ved et Tidsrum af over otteogtyve Aar eller næsten tre Aartier. Hele dette store Tidsrum, den allerstørste Del af Jesu Liv paa Jorden, er hos Evangelisten kun opfyldt af den ene, som det synes, fattige og lidetsigende Kjendsgjerning, at Jesus opvokste og levede i Nazareth og derved, jo længere, jo mere og tilsidst fuldkommen, blev til en Nazarener, hvorved atter en gammeltestamentlig Spaadom blev opfyldt paa ham, og han saaledes paany blev bevist at være den af Profeterne forjættede Israels Konge. Nogen enkelt, særlig Begivenhed i Jesu Liv i Nazareth mellem hans tredje og trettiende Aar, i hvilken en messiansk Spaadom skulde være gaaen i Opfyldelse, kjender Matthæus ikke til. - Og Lukas vedvistnok noget mere at fortælle om Jesu Liv i det lange Tidsrum mellem hans Forældres Tilbagekomst til Nazareth og hans Daab, men hvor lidet er det dog ikke i Forhold til Tidsrummets Længde ! At han vokste og blev stærk i Aanden, fuld af Visdom, og at Guds Naade var over ham, at han var sine Forældre underdanig, og at han forfremmedes i Alder og Visdom og Naade hos Gud og Mennesker, og desforuden en enkelt Begivenhed fra hans tolvte Aar, som viser, at han dengang havde naaet det Punkt i sin menneskelige Udvikling, da han var bleven sig sit Forhold til Faderen fuldt bevidst, - dette er Alt, hvad vi erfare af den tredje Evangelist om Jesu Historie i det længste Tidsrum af hans Liv.

Herren taug under sin Lidelse Gang efter Gang : han taug for Kaifas og Jødernes høie Raad, for Pilatus, for Herodes og atter for Pilatus, og hver Gang, han taug, var hans Taushed betydningsfuld. Ogsaa Skriften tier ofte med en betydningsfuld Taushed. Den karakteriserer og dømmer f. Ex. en i verdslig Henseende meget fremragende, men ugudeligt israelitisk Konge ved at tie saa godt som om alle de store Bedrifter, han havde udført under sin lange Regjering, eller den gjør en mærkelig Person, som er et Forbillede paa Herren, til et fuldkomment Forbillede paa ham ved at tie om en Del af hans Livsomstændigheder. Den *taler* ikke sjelden der, hvor den *tier*, og dens Taushed er der

undertiden saare veltalende. Men ingensteds er dog Skriftens Taushed saa betydningsfuld og veltalende, som der, hvor den ikke omtaler, men blot ganske let berører Jesu Liv fra hans tredje Aar af indtil hans Forløbers og hans egen offentlige Optræden. Her *taler* dens Taushed ikke, men *raaber* den *høit*.

Men hvad er det nu, den siger os her?

I Jesu var Ordet, som var i Begyndelsen, som var 'hos Gud, og som var Gud, blevet Kjød; han var Gud aabenbaret i Kjød, han var Guds enbaarne Søn, han var i Guds Skikkelse og Gud lig, i ham boede hele Guddommens Fylde legemlig; han kunde sige om sig: Hvo mig har seet, har seet Faderen. - Og han, den samme Jesus, levede i en lang Række af Aar, og deriblandt Aar, hvori han var kommen til den fuldeste og klareste Bevidsthed om, hvem han var, og hvori Menneskene pleie at træde ind i Livet, virke her med ungdommelig Kraft og aabenbare for Verden, hvad de er og kan, - han levede i hele denne Tid i en ganske liden, saare ringe og foragtet galilæisk Stad i den største Dunkelhed. Den ene Dag gik for ham hen som den anden, det ene Aar som det andet. De havde, som det syntes, intet Andet at gjøre end stedse stærkere og dybere at paatrykke ham Nazarenermærket. Han var sine Forældre underdanig, han lærte sin Faders. Tømmermandens, Haandværk og hjalp ham i hans Gjerning. At han blev stærk i Aanden, fuld af Visdom, at han forfremmedes i den, det kunde jo vistnok ligesaa lidt blive hans Medborgere forborgen, som hans fromme, hellige, ustraffelige Vandel, ved hvilken han vandt deres Yndest. Men hvor ringe og uanseelig den Skikkelse, hvori han vandrede iblandt dem, dog maa have været, hvorledes den ikke i mindste Maade kan have røbet, hvem han egentlig var, det viser os deres Forhold til ham, efterat han var optraadt i de galilæiske Byer og særlig i deres egen By som en Profet, mægtig i Gjerning og Ord. De kunde da ikke begribe, hvorfra *han*, Tømmermanden, Josefs, Tømmermandens, og Marias Søn, Jakobs og Joses's og Judas's og Simons Broder, han, hvis Søstre boede iblandt dem, hvorfra *han* havde de livsalige Ord, som nu udgik af hans Mund, den Visdom, han nu lagde for Dagen i sin Forkyndelse, og de kraftige Gjerninger, han nu gjorde. Alt dette formaaede ikke at bringe dem til at glemme de ringe jordiske Forhold, hvorunder, og den ringe Skikkelse, hvori han saa længe havde levet iblandt dem. De troede derfor ikke paa ham og foragedes over ham. Hvor Lidet vilde det forøvrigt have været, om Jesus havde aabenbaret sin Guddomsherlighed i - *Nazareth!* - Jesus var under sit Liv i Nazareth Gud, men han viste ikke at han var det, han aabenbarede ikke sin Guddomsherlighed. Han var en Sol, men en Sol, som havde indhyllet sig i Mulm og Mørke. Han havde, som om han ikke havde. Hverken hans Medborgeres ringe Tanker om ham, eller at han efterhaanden og jo længere jo mere indtraadte i Virksomhedsalderen, formaaede at bevæge ham til at lade det, som boede i ham, træde frem, omend nok saa lidet og kun for et Øieblik. Han ventede taalmodig paa den Tid, da hans Forløber skulde fremstille sig for Israel, hvad der var det af Gud ved Jesaias og Malachias bestemte Tegn til, at han selv skulde fremstille sig for det som Messias. Hvad Paulus udtaler i de Ord: "Jesus Kristus holdt det, da han var i Guds Skikkelse, ikke for et Rov at være Gud lig, men forringede sig selv, idet han tog en Tjeners Skikkelse paa, blev Mennesker lig og fandtes i Skikkelse af et Menneske", - dette Paulus's Udsagn gjaldt dengang fuldkommen om ham. - Matthæus og Lukas have fortalt saa Lidet om Jesu Liv i Nazareth, fordi de havde saa Lidet at fortælle om det, og at de havde saa Lidet at fortælle derom, det havde sin Grund i Jesu Selvfornedrelse. i hans Ydmyghed, hans taalmodige Ydmyghed i denne Tid. Denne Selvfornedrelse og Ydmyghed, som i det anførte Ord af Paulus har faaet sit fuldkomneste Udtryk, var egentlig Indholdet, det aandelige Indhold, og Summen af Jesu Nazarenerliv, og det er derom, de to Evangelisters og i Særdeleshed Matthæus's Taushed taler.

Jesu Selvfornedrelse under hans Liv i Nazareth er det Sælsomste, Forunderligste og mest Forbausende i Verden. Vi har i den en Modsætning mellem Virkelighed og Skin uden Maal og uden Mage. Han havde og var Alt, og han syntes at have og at være saare Lidet, ja i Forhold til, hvad han havde og var, Intet. Hos Menneskene pleier snarere det Omvendte at være Tilfældet. Men just derfor kan der ikke være nogen anden Mening i Jesu Nazarenerliv end den, at han ved det gjorde Bod for Adams Selvophøielse - Adam, Mennesket, vilde være Gud lig, derfor blev i Jesu Kristo Gud et blot og bart Menneskelig - og for alle Adams Efterkommeres Selvophøielse og at give dem det fuldkomneste Ydmyghedens Exempel.

III. Kristi Menighed, Kirken, er ved den Helligaand forbunden med Kristo til en hemmelighedsfuld Enhed; han er dens Hoved, den hans Legeme. Apostelen Paulus kalder den derfor ligefrem *Kristus*. ”Thi ligesom Legemet”, siger han, ”er eet og har mange Lemmer, men alle Lemmer paa det ene Legeme, skjønt de ere mange, ere eet Legeme, saaledes ogsaa *Kristus*”. Og det samme gjør Herren, naar han paa Veien til Damaskus siger til Saul: ”Saul? Saul! hvi forfølger du *mig*?” (”*mig*”, ikke ”*Mine*”) og: ”Jeg er Jesus, *som du forfølger*”. I Kristi Menighed bliver Kristus forfulgt, ikke blot fordi den *hører* Kristus til, men ogsaa fordi den *er* Kristus. I sin Menighed lever derfor Kristus een Gang til paa Jorden, lever han sit jordiske Liv om igjen. Og dette hans andet jordiske Liv er ligedannet med det første; begges Vilkaar ere de samme, eller nærmere bestemt: Kristi Menigheds Vilkaar under dens jordiske Tilværelse ligetil dens Lidelsestid (ogsaa den har en saadan) ere de samme, som Kristi Vilkaar i hans Kjøds Dage før hans Lidelse vare: *altid frelst og sikker, men altid fornedt*.

Kristi Menighed er altid frelst og sikker. - Engelens Ord til Josef: ”*De ere døde, som søgte efter Barnets Liv*” have lydt mangfoldige Gange i Kirkens Historie, de gaa gennem den som et Omkvæd. - Dengang Kristi Menighed fremstod blandt det jødiske Folk, blev den forfulgt af de vantro Jøder ligefra den Dag af, da de satte Petrus og Johannes i Fængsel, indtil den Dag, da de sloge Jakobus den Retfærdige, Herrens Broder, ihjel. Men under disse Forfølgelser blev den Gang efter Gang frelst af deres Hænder, tilsidst fuldkommen ved de store Domme over dem under Vespasian og Hadrian. De vare nu døde de forfølgende Jøder, som havde søgt efter Barnets Liv. De forfulgte vistnok endnu, men ikke længere selvstændigt; de ophidsede kun Hedningerne til Forfølgelser og var deres Hjælperhjælpere ved dem. Barnet derimod levede og blev først nu ret stærkt og kraftigt. - Da Kristi Menighed udbredte sig i det romerske Verdensrige i stedse videre Kredse, reiste den romerske Statsmagt sig for at udrydde den. Den ene Kristenforfølgelse fulgte ovenpaa den anden. Men ingen af de keiserlige Forfølgere naaede sit Maal. Og da de sidste og heftigste Forfølgere vare døde, - den værste iblandt dem, efterat han havde maattet erkjende og bekjende sine Bestræbelsers Frugtesløshed, - da hedte det atter : ”De ere døde, som søgte efter Barnets Liv.” - I det andet Aarhundrede reiste det gnostiske Kjætter i mangfoldige Skikkelser imod den enfoldige Kristentro og øvede en Tid lang en fortryllende Indflydelse paa mange Medlemmer af den kristne Menighed. Dennes Liv var stedt i alvorlig Fare. Men den overstod Faren. De døde, de stolte Aander, som havde søgt efter dens Liv, uden at have naaet sit Maal. Og hvor ere de nu, de mægtige Tanke- og Fantasibygninger, som de have opført? - Og saaledes er det gaaet gennem alle Kirkens Aarhundreder. I det forrige Aarhundrede, paa den Tid, da Kristi Menighed næsten overalt befandt sig i en hensygnende Tilstand, idet aandelig Mathed og Slaphed, kold Ligeegyldighed og aabenlys Vantro i mere eller mindre Grad var trængt ind i alle Hjerter, skrev den daværende Vantroes Patriark, Voltaire, som ofte undertegnede sig ”Christoque”, ” Kristusspotter”, til en Ligesindet, d'Alembert: ”*Om tyve Aar vil de Kristnes Gud ikke mere have et eneste Alter.*” Hvor er nu Voltaire og hans Staldbrødre,

som ved sine vantro Angreb paa Kristendommen søgte Kristi Menigheds Liv? De ere for længesiden døde. Men Kristi Menighed er bleven ilive, ja den kom ved de store Domme over Folkene i Slutningen af det forrige og i Begyndelsen af dette Aarhundrede, som bragte Tusinder til Bevidsthed om, at Gud, den Gamle af Dage, endnu var til, og at han ikke lader sig spotte, og ved en ny Aandsudgydelse til et nyt og kraftigt Liv. - Og Kristi Menighed kan jo heller ikke Andet end altid paany blive frelst, thi dens Herre, den Sanddrue og Trofaste, har givet den den Forjættelse, at Helvedes Porte ikke skulle faa Overhaand over den. Denne Forjættelse er det Fribrev mod Døden, som den har faaet af ham med paa sin Vei igjennem Tiderne. Og saa har han, dens til Guds høire ophøiede Hoved, formedelst den Enhed, hvortil han har forbundet den med sig, gjort den delagtig i "det uopløselige Livs Kraft", han selv eier. Herved har han muliggjort sin Forjættelses Opfyldelse. Kristi Menighed kan kun dø, naar Kristus selv dør, men han er "levende i al Evighed."

Kristi Menighed - hans sande Menighed, "de udvalgte Udlændinge, som ere adspredte over hele Verden" -er altid fornedret. - Den er "Siloahs sagte rindende Bæk" og "Myrtetræet i Dalgrunden." Alt ved den er ringe. Den har til alle Tider talt sine fleste Medlemmer iblandt de Ringe i Verden og virket mest iblandt dem. Den har .virket mest i Galilæa og er ofte fra Jerusalem, hvor man vilde stene den, dragen til Bethabara og her bleven modtagen med aabne Arme. Ringe ere de Midler, hvormed den virker, ringe dens Ord, Korsets daarlige Prædiken, ringe dens Sakramenter. Hvad er der at se ved dem, naar de betragtes med det udvortes Øie? Ringe er dens Liv. Det er skjult med Kristus i Gud. "Kongedatteren er aldeles herlig", men "indvortes". Kun et aandelig Øie kan se hendes Herlighed. Kirken er en lysende Stad paa et høit Bjerg, men det gaar Verden med den, som det gik Elisas Dreng med de gloende Heste og Vogne paa Bjerget ved Dothan, førend hans Øine bleve opladte. Ringe ere Menighedens Kaar i Verden. Det fornemste er, at den bliver foragtet og spottet af Verden. Den har altid haft Grund til at sige med Israel efter det babyloniske Fangenskab: "Vi ere saare mættede med Foragt; vor Sjæl er saare mættet med de Trygges Spot, med de Stoltes Foragt". Verdens Foragt for den er for det Meste aaben og raa, men ofte er den dog ogsaa meget skjult; den optræder ikke sjelden i de fineste Former, endog i Formen af en vis Høiagtelse og en beskyttende Velvilje. Men tilstede er den altid. Ringe er Menighedens Navn i Verden. I de Navne, Verden har givet den, har den lagt ind hele sin Foragt. I de første Tider kaldte den Menigheden "Nazarenerne", "Nazarenerne", "Galilæerne", - træffende Navne. Nutildags kalder den den gjerne "Pietisterne", et Navn i den Forstand, hvori den bruger det, fuldt af den dybeste Foragt og tillige af Afsky og Had, saa ret et Udtryk for, at Menigheden er en Dødens Lugt for den:

Men i Menighedens Ringhed og Fornedrelse er dens Frelse og Sikkerhed. De ere Betingelsen, den uundgaelige Betingelse og Prisen for disse. Overalt, hvor man i Menigheden har villet forlade Ringhedens og Fornedrelsens Tilflugtssted, sit aandelige Nazareth og Galilæa, der har straks Fare for Livet været forhaanden. Og hvor man virkelig har forladt det, der har det altid lykkedes Verden at dræbe Livet, der er man selv bleven til Verden, og det til Verden i dens værste Skikkelse, den, hvori man har Skinnet af at leve og gjør Paastand paa at leve, men er dog død, og hvori man pleier at hade og forfølge Menigheden med det sande Liv allermest. Kristi Menighed er en Plante, der kun trives i Dalen.

Kristus havde under sit Jordliv en Tid, da han kun var fornedret og ikke frelst, eller snarere, da hans Frelse laa paa hin Side Fornedrelsen, - hans Lidelsestid. Ogsaa hans Menighed vil faa en saadan Tid. Den vil vistnok heller ikke, naar den Tid kommer, dø,

men den vil da i alle Henseender synke ned i en saadan Ringhed, at Verden vil synes, at den nu var saa godt som død, ja, at den nu var død; den vil da synke ned i en dødlignende Tilstand. Verden vil da tale om "de sidste Kristne"; den vil lig Roms hedenske Keisere skrive paa sine Monumenter, at nu var "de statsfiendtlige Kristnes Navn tilintetgjort, og den kristne Overtro alle Steder udryddet"; Menigheden vil da blive for den "en Saga blot". At en saadan Tid skal komme for Kristi Menighed, derfor borger mere end eet Skriftens Ord, og fremforalt det Herrens Ord: "Naar Menneskens Søn kommer, mon han da skal finde Troen paa Jorden?" Mange Tegn tyde paa, at denne Tid er nær, eller snarere, at vi allerede staa i dens Begyndelse. Men enten det nu er saa, eller ikke, komme skal den. Men naar den er forhaanden og har vareet en Stund, da skal Herren komme i Himmels Skyer, i Herlighed til Frelse for, dem, som forventte ham, og til Dom. over Verden. Aarhundredernes store Vidneskare skal da opstaa og forenes med Levningerne paa jorden. Menigheden skal feire sin Opstandelse. Da skal endnu een Gang, det Ord lyde: *De ere døde, som søgte efter Barnets Liv*, og skal den frafaldne Verden lig hin frafaldne romerske Keiser udraabe: *Du har seiret Galilæer!*

Kap. 10